

การศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

The Study of Supervision Problems with The Coaching for Learning Development at The Elementary Level

รัชดาภรณ์ ดั่นจิกุล

สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Email : Rachadaporn_swu@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 6 คน ข้าราชการครู จำนวน 20 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) โดยด้านวัฒนธรรมองค์กรมีปัญหามากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการนิเทศ ($\bar{X} = 3.88$), ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.75$), ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.46$), ด้านครูผู้รับการนิเทศ ($\bar{X} = 3.26$), ด้านอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.98$) และด้านการจัดบรรยากาศในการนิเทศเป็นปัญหาน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.55$) ตามลำดับ ซึ่งสภาพปัญหาการนิเทศในแต่ละด้านที่เป็นปัญหามากที่สุด ด้านวัฒนธรรมองค์กร คือ การที่ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญและส่งเสริมการนิเทศ, ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการนิเทศ คือ คุณภาพของอุปกรณ์/เครื่องมือ, ด้านงบประมาณ คือ การจัดตั้งงบประมาณในการจัดทำและเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม, ด้านบุคลากร คือ จำนวนผู้นิเทศก์ภายในหน่วยงานลดลง, ด้านครูผู้รับการนิเทศ คือ ความพร้อมที่จะรับฟังและรับได้กับการถูกตำหนิ, ด้านอื่น ๆ คือ โรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบมีจำนวนมาก และด้านการจัดบรรยากาศในการนิเทศ คือ การจัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมในการนิเทศไม่เหมาะสม

คำสำคัญ: กระบวนการชี้แนะ, การนิเทศ, ประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to study the problems of supervision with the coaching for developing learning at the elementary level. The research methodology was a survey research. The sample groups of research were selected by using purposive sampling method including 6 educational supervisors of Phra Nakhon Si Ayutthaya Provincial Education Office, 20 government teachers and 100 elementary school students. Research instruments consisted of observation form, questionnaire and interview form, The statistics was used for data analysis were mean and standard deviation.

The research results were found that the problems of supervision with the coaching for learning development at the elementary level in the overall level was at the medium level ($\bar{X} = 3.02$). The corporate culture aspect was the most problematic aspect ($\bar{X} = 4.24$), followed by materials, equipment and tools for supervision ($\bar{X} = 3.88$), budget ($\bar{X} = 3.75$), personnel ($\bar{X} = 3.46$), supervised teacher ($\bar{X} = 3.26$), other aspects ($\bar{X} = 2.98$) and the arrangement of the atmosphere in supervision was the least problematic ($\bar{X} = 2.55$) respectively. For corporate culture, organizational culture, the administrator realizes the importance and promotion of supervision. For the materials, equipment and tools for supervision, it was the quality of equipment / tools. In the budget, it was establishing a budget in preparation and dissemination of innovative media. In terms of personnel, the number of supervisors within the organization has decreased. In terms of supervised teachers was the readiness to listen and accept to be blamed. For the other aspects, there are a lot of schools in responsibility. And the arrangement of the atmosphere in the supervision aspect was the arrangement of the atmosphere or the environment in the supervision was not appropriate.

Key words: coaching, supervision, elementary education

วันที่รับบทความ : 12 มิถุนายน 2562

วันที่แก้ไขบทความ : 18 สิงหาคม 2562

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 11 กันยายน 2562

1. บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน เป็นยุคแห่งการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ทำงานที่ใช้ความรู้ และเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นประกอบสัมมาชีพใดก็ตาม ดังนั้นคนในยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ทั้งในเรื่องของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ครูในยุคปัจจุบันจึงนับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและความต้องการของสังคม ครูจึงต้องปรับ เปลี่ยนบทบาทของตนเองไป ด้วยการปรับจากการเป็นผู้สอนและเปลี่ยนตนเองมาเป็นโค้ช หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ของการเรียนรู้ของศิษย์ที่ส่วนใหญ่จะเน้นการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) นั่นคือ โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องเลิกเน้นสอน หันมาเน้นเรียน เน้นทั้งการเรียนรู้ของศิษย์และของครู [1] ครูต้องรู้จักปรับเปลี่ยนการสอน ไม่มุ่งเน้นเฉพาะเรื่องทฤษฎี แต่ต้องเปลี่ยนบริบทการเรียนการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนรู้จักหาคำตอบ และตั้งคำถามด้วยตนเอง ไม่ใช้การสอนที่ครูเป็นผู้บรรยาย อยู่แต่หน้าชั้นเพียงอย่างเดียว [2] แต่จากการ

นิเทศการจัดการเรียนรู้ของครู โดยศึกษานิเทศก์ พบว่าการจัดการเรียนรู้ของครูส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นสาระความรู้เป็นสำคัญ เน้นการบรรยาย ยึดตนเองเป็นศูนย์ กลาง ไม่เน้นผู้เรียน และสอนตามหนังสือแบบเรียนของสำนักพิมพ์เป็นหลัก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องได้รับการชี้แนะจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเข้าใจในเรื่องของการทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ (coach) เป็นอย่างดี เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่หลักคือ ศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบและดูแลช่วยเหลือครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จและทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการเตรียมพร้อมสู่การเป็นพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 โดยผ่านกระบวนการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้เพราะการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาครู เพื่อให้ครูนำผลจากการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ [3] ซึ่งการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะนั้น เป็นการสอนงานครูในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่

การพัฒนาผลการปฏิบัติงานของครู (Individual Performance) เป็นนวัตกรรมกรณีศึกษาแนวใหม่ที่นักวิชาการให้การยอมรับและนำมาเป็นเครื่องมือในการนิเทศ ช่วยให้ครูผู้สอนได้สะท้อนการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้อย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และให้ความสำคัญในเรื่องความร่วมมือในการทำงานระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ในฐานะที่เป็นหุ้นส่วน (partner) ในการทำงานร่วมกัน [4] ซึ่งเป็นการพัฒนาครูที่ไม่เร่งรัด แต่เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เน้นการใช้คำถามในการกระตุ้นให้คิด ผู้นิเทศมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนไม่ใช่ผู้ประเมินเป็นการนิเทศที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศจัดการปัญหาในการทำงานโดยมุ่งความสนใจไปที่นักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่คาดหวัง และทำให้ผู้รับการนิเทศได้ค้นพบศักยภาพที่ดีในการทำงานด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าการนิเทศการศึกษาประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น การนิเทศไม่เป็นระบบ ครูไม่ปรับการสอนตามคำแนะนำที่ได้รับจากการนิเทศ การขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณในการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้มากในโรงเรียนประถมศึกษา และ

ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการพัฒนากระบวนการนิเทศและการติดตามผลการปฏิบัติของศึกษานิเทศก์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนรู้ของครู โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่ต้องปูพื้นฐานทางการเรียนรู้ที่ดีให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดความรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้

2. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยศึกษานิเทศก์ ข้าราชการครู และนักเรียนระดับประถมศึกษา รายละเอียดดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 13 คน
2. ข้าราชการครูในสถานศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5,296 คน
3. นักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 88,990 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยศึกษานิเทศก์ ข้าราชการครู และนักเรียนระดับประถมศึกษา รายละเอียดดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 6 คน ซึ่งให้การนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะกับครูในช่วงเวลาของการดำเนินการวิจัย
2. ข้าราชการครูในสถานศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นข้าราชการครูที่ศึกษานิเทศก์ได้ให้การนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะในช่วงเวลาของการดำเนินการวิจัย
3. นักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่กับครูที่ศึกษานิเทศก์ได้ให้การนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะในช่วงเวลาของการดำเนินการวิจัย

2.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1. การนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะ
2. สภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

3. วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ขั้นตอนดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ การนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะ ปัญหาของการนิเทศ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

3. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 แบบสังเกต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 15 ข้อ

3.1.1 เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกต โดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 3 ท่าน โดยพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมทางด้านโครงสร้างเนื้อหา การใช้ภาษา และความสอดคล้องกับจุดประสงค์

3.1.2 ปรับปรุงแบบสังเกตตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.1.3 นำแบบสังเกตไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ 6 คน ครู 20 คน และนักเรียนประถมศึกษา 100 คน

3.1.4 ปรับปรุงแบบสังเกตให้สมบูรณ์

3.1.5 นำแบบสังเกตไปทดลองใช้อีกครั้งหนึ่งเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 หลังจากนั้นจึงนำแบบสังเกตไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 32 ข้อ

3.2.1 เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 3 ท่าน โดยพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมทางด้านโครงสร้างเนื้อหา การใช้ภาษา และความสอดคล้องกับจุดประสงค์

3.2.2 ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ 6 คน ครู 20 คน และนักเรียนประถมศึกษา 100 คน

3.2.4 ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์

3.2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้อีกครั้งหนึ่งเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด จำนวน 11 ข้อ

3.3.1 เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 3 ท่าน โดยพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมทางด้านโครงสร้างเนื้อหา การใช้ภาษา และความสอดคล้องกับจุดประสงค์

3.3.2 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.3.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ 6 คน ครู 20 คน และนักเรียนประถมศึกษา 100 คน

3.3.4 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์

3.3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้อีกครั้งหนึ่งเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.87 หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. เก็บรวบรวมข้อมูลกับศึกษานิเทศก์ โดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถาม

5. ประสานงานกับศึกษานิเทศก์เพื่อติดตามสังเกตการณ์การนิเทศครูในโรงเรียน และรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สำหรับครู และนักเรียน

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปผลการวิจัย และจัดทำรายงานการวิจัย

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

สภาพปัญหาการนิเทศ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านการจัดบรรยากาศ	2.55	0.00	ปานกลาง
1.1 การจัดบรรยากาศ	2.58	1.11	ปานกลาง
1.2 การจัดสถานที่	2.53	1.11	ปานกลาง
2. ด้านวัสดุ อุปกรณ์	3.88	0.06	มาก
2.1 การจัดหาและจัดเตรียมเครื่องมือ	3.86	0.77	มาก
2.2 คุณภาพของอุปกรณ์/เครื่องมือ	3.96	0.77	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ) สภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

สภาพปัญหาการนิเทศ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านการจัดบรรยากาศ	2.55	0.00	ปานกลาง
1.1 การจัดบรรยากาศ	2.58	1.11	ปานกลาง
1.2 การจัดสถานที่	2.53	1.11	ปานกลาง
2. ด้านวัสดุ อุปกรณ์	3.88	0.06	มาก
2.1 การจัดหาและจัดเตรียมเครื่องมือ	3.86	0.77	มาก
2.2 คุณภาพของอุปกรณ์/เครื่องมือ	3.96	0.77	มาก
2.3 จำนวนอุปกรณ์/เครื่องมือ	3.88	0.76	มาก
2.4 มีการประสานงานเพื่อใช้อุปกรณ์	3.81	0.85	มาก
3. ด้านงบประมาณ	3.75	0.59	มาก
3.1 มีการตั้งงบประมาณเพื่อการนิเทศสอนงาน	3.48	1.14	ปานกลาง
3.2 มีการจัดตั้งงบประมาณในการจัดทำเผยแพร่สื่อนวัตกรรม	4.02	0.30	มาก
4. ด้านบุคลากร (ผู้นิเทศก์)	3.46	0.32	ปานกลาง
4.1 ความรู้และทักษะการนิเทศ	4.07	0.81	มาก
4.2 ความรู้ในเนื้อหา	3.11	1.38	ปานกลาง
4.3 ทักษะการควบคุมเวลา	4.07	0.66	มาก
4.4 ทักษะการสื่อสารและวิธีการถ่ายทอด	4.15	0.65	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ) สภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

สภาพปัญหาการนิเทศ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
4.5 ความรู้และประสบการณ์ตรงกับความต้องการของครู	4.16	0.78	มาก
4.6 เห็นความสำคัญของการสอนงาน	4.23	0.62	มาก
4.7 เป็นแบบอย่างที่ดีของครู	4.32	0.73	มาก
4.8 แสดงอารมณ์หงุดหงิดเมื่อครูมีคำถาม/ข้อสงสัย	2.38	1.42	น้อย
4.9 ความพร้อมในด้านสุขภาพกาย/จิต ในขณะที่สอนงาน	4.20	0.79	มาก
4.10 ภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการนิเทศ	3.13	1.29	ปานกลาง
4.11 จำนวนผู้นิเทศก์ภายในหน่วยงานลดลง	4.80	0.45	มากที่สุด
5. ด้านครูผู้รับการนิเทศ	3.26	1.43	ปานกลาง
5.1 มีทัศนคติทางลบต่อการนิเทศ	2.16	1.30	น้อย
5.2 ปฏิเสธที่จะทำตามคำแนะนำ	2.10	1.24	น้อย
5.3 มีเป้าหมายในการทำงานที่จะพัฒนาตนเอง	4.15	0.64	มาก
5.4 กลัวการเปลี่ยนแปลง	2.70	1.39	ปานกลาง
5.5 ความพร้อมที่จะรับฟังและรับได้กับการถูกตำหนิ	4.54	4.80	มากที่สุด
5.6 มีความเคารพ/ศรัทธาในผู้นิเทศ	4.25	0.76	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ) สภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

สภาพปัญหาการนิเทศ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
5.7 มีความสับสนกับการนิเทศ	2.93	1.35	ปานกลาง
6. ด้านวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา	4.24	0.03	มาก
6.1 วัฒนธรรมองค์กรเอื้อต่อการนิเทศ	4.17	0.70	มาก
6.2 ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญและส่งเสริมการนิเทศ	4.38	0.64	มาก
6.3 สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมและดำเนินการตามแผน	4.20	0.69	มาก
6.4 สถานศึกษามีการประเมินผลและนำผลการนิเทศไปใช้	4.22	0.65	มาก
7. ด้านอื่น ๆ	2.98	0.06	ปานกลาง
7.1 โรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ	3.03	0.25	ปานกลาง
7.2 การนัดหมายเพื่อนิเทศ	2.93	0.38	ปานกลาง
8. ภาพรวม	3.02	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) โดยด้านวัฒนธรรมองค์กรมีปัญหามากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา ได้แก่ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการนิเทศ ($\bar{X} = 3.88$), ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.75$), ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.46$), ด้านครูผู้รับการนิเทศ ($\bar{X} = 3.26$), ด้านอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.98$) และด้านการ

จัดบรรยากาศในการนิเทศเป็นปัญหาน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.55$) ตามลำดับ ซึ่งสภาพปัญหาการนิเทศในแต่ละด้านที่เป็นปัญหามากที่สุดเป็นดังนี้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร คือ การที่ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญและส่งเสริมการนิเทศ ($\bar{X} = 4.38$), ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการนิเทศ คือ คุณภาพของอุปกรณ์/เครื่องมือ ($\bar{X} = 3.96$), ด้านงบประมาณ คือ การจัดตั้งงบประมาณในการจัดทำเผยแพร่สื่อวัตกรรม ($\bar{X} = 4.02$), ด้านบุคลากร คือ จำนวนผู้นิเทศก์ภายในหน่วยงานลดลง ($\bar{X} = 4.80$), ด้านครูผู้รับการนิเทศ คือ ความพร้อมที่จะรับฟังและรับได้กับการถูกตำหนิ ($\bar{X} = 4.54$), ด้านอื่น ๆ คือ โรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบมีจำนวนมาก ($\bar{X} = 3.03$) และด้านการจัดบรรยากาศในการนิเทศ คือ การจัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมในการนิเทศไม่เหมาะสม ($\bar{X} = 2.58$)

นอกเหนือจากข้อมูลในตาราง ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครู พบว่า การนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะนั้นยังมีปัญหาในอีกหลายเรื่อง เช่น คำแนะนำที่ได้รับจากศึกษานิเทศก์ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงกับกลุ่มของเด็กที่มีความแตกต่างกัน, ผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศไม่มีความรู้ในกระบวนการสอนอย่างแท้จริง, เครื่องมือในการนิเทศไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และการจัดสรรเวลาในการจัดการเรียนรู้ไม่ตรงตามแผนการจัดการเรียนรู้ และสำหรับปัญหาที่ศึกษานิเทศก์ได้พบ เช่น พฤติกรรมของครูไม่ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน จะปรับในระยะแรก ๆ ที่ได้รับการนิเทศเท่านั้น เมื่อมีภาระงานอื่น ๆ มากครูก็จะสอนแบบเดิม นอกจากนี้แล้วเวลาในการนิเทศไม่เพียงพอ เนื่องจากศึกษานิเทศก์ต้องบริหารโครงการที่รับผิดชอบเป็นจำนวนมาก และจากการสังเกตพบว่าครูมีทัศนคติทางลบ อึดอัดต่อการนิเทศ และไม่พอใจกับผลการนิเทศ นอกจากนี้ปัญหาของการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะยังมีความแตกต่างจากการนิเทศในรูปแบบอื่น ๆ ในเรื่องของความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในบทบาทของผู้นิเทศก์ การไม่ปรับตนเองให้เป็นผู้ชี้แนะและยังคงใช้วิธีการนิเทศแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมา

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนา

การเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านวัฒนธรรมองค์กรมีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการนิเทศ [5] เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีความคิด ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่เป็นแนวทางเดียวกันที่ทุกคนยอมรับและปฏิบัติกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารและการนิเทศด้วย หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการนิเทศ สถานศึกษานั้นจะไม่มีการจัดทำแผนการนิเทศที่เป็นระบบ หรือไม่มีการส่งเสริมการนิเทศอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นปัญหาด้านวัฒนธรรมองค์กรจึงเป็นปัญหาที่ผู้นิเทศก์ประสบมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [6] ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับด้านวิชาการน้อย เนื่องจากงานวิชาการไม่ได้ทำให้สถานศึกษาเป็นที่รู้จักได้อย่างรวดเร็วเหมือนกับการเน้นด้านกิจกรรม เช่น กีฬา ดนตรี เป็นต้น การจะมุ่งพัฒนางานวิชาการให้มีความดีเด่นเพื่อสร้างชื่อเสียงให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับและเป็นที่รู้จักทำได้ค่อนข้างยาก ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญกับงานวิชาการน้อยเกินไป ปัญหาที่พบรองลงมา คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการนิเทศ ทั้งนี้เพราะศึกษานิเทศก์ต้องจัดหาและจัดเตรียมเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสาธิตเพื่อสอนงานครูด้วยตนเอง จึงทำให้มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องของคุณภาพจำนวน และความครบถ้วนของอุปกรณ์และเครื่องมือในการนิเทศเพื่อสอนงานครู ปัญหาลำดับถัดมา คือ ด้านงบประมาณ งบประมาณเป็นปัญหาหนึ่งของการนิเทศ เพราะการตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนการนิเทศมีจำกัด ทำให้การนิเทศสอนงานเป็นไปตามอัตภาพ ผู้นิเทศก์จึงสามารถจัดทำสื่อและนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่แก่ครูได้ในวงจำกัด ปัญหาด้านบุคลากรเป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันจำนวนศึกษานิเทศก์ลดลง แต่ศึกษานิเทศก์ต้องมีการะงานและความรับผิดชอบที่มากขึ้น ทั้งการดูแลสถานศึกษา การนิเทศครูในโรงเรียนที่ตนเองรับผิดชอบ และการดูแลโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดมอบหมาย ทำให้ศึกษานิเทศก์มีเวลาในการนิเทศเพื่อช่วยเหลือและแนะนำ

ครูในโรงเรียน นอกจากนี้ในบางพื้นที่ ศึกษานิเทศก์ต้องรับผิดชอบสอนงานครูในสาขาวิชาที่ตนเองไม่มีความเชี่ยวชาญ ทำให้การนิเทศไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ปัญหาด้านครูผู้รับการนิเทศก็นับว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งของการนิเทศ เพราะครูผู้รับการนิเทศ เป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะจัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์กับผู้เรียน แต่ครูมักจะมีทัศนคติทางลบต่อการนิเทศ ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้นิเทศ ไม่อยากที่จะปรับปรุงพัฒนางานสอนของตน รวมทั้งไม่พร้อมที่จะรับฟังข้อผิดพลาดหรือคำตำหนิ และไม่ยอมรับนับถือผู้นิเทศก์ ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนยังมีทัศนคติต่อการนิเทศในลักษณะของการจับผิด ตรวจสอบข้อบกพร่อง ซึ่งทัศนคตินั้นอาจจะมาจากสาเหตุหลายสาเหตุ เช่น ผู้นิเทศขาดทักษะในการนิเทศ สัมพันธภาพระหว่างผู้นิเทศก์กับครูผู้รับการนิเทศไม่ดี ขาดความเป็นกัลยาณมิตร หรือครูขาดความพร้อมในการรับการนิเทศ เนื่องจากภาระงานมาก ครูมีบุคลิกภาพที่ปกป้องตนเอง ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง [7] และปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดบรรยากาศในการนิเทศ เพราะส่วนใหญ่การนิเทศจะทำการนิเทศในห้องเรียนเป็นหลัก แม้ว่าห้องอาจจะกว้างหรือแคบเกินไปบ้างก็ไม่เป็นปัญหามากนัก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการนิเทศที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร อันเนื่องมาจากผู้บริหารไม่ตระหนักถึงความสำคัญและส่งเสริมการนิเทศเท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรหันกลับมาให้ความสำคัญและส่งเสริมการนิเทศให้มากขึ้น โดยการวางแผนและจัดระบบการนิเทศ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษาถึงแนวทางในการแก้ปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

2.ควรศึกษารูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

6. บทสรุป

สภาพปัญหาการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาในภาพรวมจัดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสภาพปัญหาที่พบได้มากที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร รองลงมาได้แก่ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการนิเทศ, ด้านงบประมาณ, ด้านบุคลากร, ด้านครูผู้รับการนิเทศ, ด้านอื่น ๆ และด้านการจัดบรรยากาศในการนิเทศเป็นปัญหาน้อยที่สุด

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากหลายท่าน ซึ่งให้การสนับสนุนผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์จิราภรณ์ มีสง่า, อาจารย์ภาณุมาศ เศรษฐจันทร์ และอาจารย์กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือวิจัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาวิจัย และขอขอบคุณศึกษานิเทศก์ ครู และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยดีเสมอมา

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] วิจารย์ พานิช, วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์, พิมพ์ครั้งที่ 3 มูลนิธิสตศรี สฤชต์วงศ์, 2555.
- [2] สมณ อมรวิวัฒน์, “ครูไทยในศตวรรษที่ 21,” การประชุมอภินิเทศการเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย, กรุงเทพฯ, 6-8 พฤษภาคม 2557, หน้า ม.ป.ป.
- [3] อัญชลี ธรรมะวิธิกุล.(7 มิถุนายน 2561). กระบวนการในการจัดการนิเทศการศึกษา. สืบค้นจาก <https://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/process>.
- [4] กระทรวงศึกษาธิการ, การประชุมปฏิบัติการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนบูรณาการใน

โรงเรียนขนาดเล็กตามจุดเน้น สพฐ., สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553.

- [5] อนันต์ กันนัง. (4 มิถุนายน 2561). การนิเทศแบบ Coaching. สืบค้นจาก <http://nainut.esdc.go.th/home/kar-nithes-baeb-coaching>.
- [6] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552.
- [7] เก่งกนก เอื้อวงศ์. (7 มิถุนายน 2561). การนิเทศในสถานศึกษา. สืบค้นจาก <https://mystou.files.wordpress.com/2012/02/23503-8-t.pdf>.